

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова науково-методичної
ради НУВГП
e-підпис Валерій СОРОКА
19.07.2022

06-01-071S

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

SYLLABUS

Спецкурс за вибором: управління витратами		Optional special course: cost management	
Шифр за ОП		Code in Educational Program	
Освітній рівень: Магістерський (другий)		Educational level: Magister's (second)	
Галузь знань Управління та адміністрування		07	Fields of knowledge: Management and administration
Спеціальність Підприємництво, торгівля та біржова діяльність		076	Speciality Business, Trade and Exchange Activities
Освітня програма: Економіка підприємства		Educational Program: Economy of enterprise	

Силабус навчальної дисципліни «Спецкурс за вибором: Управління витратами» для здобувачів вищої освіти другого освітнього рівня «магістр», які навчаються за освітньо-професійною програмою «Економіка підприємства», за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність». Рівне. НУВГП. 2022. 9 стор.

ОПП на сайті університету: <http://ep3.nuwm.edu.ua/18626/>

Розробник силабусу: *Стахів Ольга Андріївна, к.е.н., доцент, доцент кафедри економіки підприємства і міжнародного бізнесу*
Е-підпис

Силабус схвалений на засіданні кафедри економіки підприємства і міжнародного бізнесу
Протокол №8 від “16” лютого 2022 року

Завідувач кафедри:
е-підпис Кушнір Н.Б., к.е.н., професор

Керівник освітньої програми:
е-підпис Кузнєцова Т.В., к.е.н., професор

Схвалено науково-методичною радою з якості ННІЕМ
Протокол № 6 від “21” лютого 2022 року

Голова науково-методичної ради з якості ННІ:
е-підпис Ковшун Н.Е., д. е. н., професор.

СЗ №-3175 в ЕДО.

© Стахів О.А., 2022
© НУВГП, 2022

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ*

Ступінь вищої освіти	магістр
Освітня програма	Економіка підприємства
Спеціальність	076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність
Рік навчання, семестр	1-й рік
Кількість кредитів	3
Лекції:	16 годин
Практичні заняття:	14 годин
Самостійна робота:	60годин
Курсова робота:	ні
Форма навчання	денна/заочна
Форма підсумкового контролю	залік
Мова викладання	українська

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА*

ПРОФАЙЛ ЛЕКТОРА

Стахів Ольга Андріївна, к.е.н., доцент, доцент кафедри економіки підприємства і міжнародного бізнесу.

Вікіситет

URL: <http://wiki.nuwm.edu.ua/index.php>

ORCID

<https://orcid.org/0000-0002-4407-5085>

Канали комунікації

o.a.stakhiv@nuwm.edu.ua

Актуальні оголошення на сторінці дисципліни в системі MOODLE

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСВІТНЮ КОМПОНЕНТУ

Анотація освітньої компоненти, в т.ч. мета та цілі

Навчальна дисципліна "Управління витратами" вивчає процес цілеспрямованого формування витрат за їх видами, місцями та носіями за постійного контролю рівня витрачання ресурсів і стимулювання економії. *Метою дисципліни* – набуття знань про закономірності формування витрат за видами, центрами відповідальності та носіями для мінімізації їх рівня, умінь і навичок застосування методів та інструментарію для обґрунтування економічно ефективних управлінських рішень.

Використовуються такі методи викладання та технології: проблемна лекція, аналіз конкретних ситуацій (case study), обговорення, презентації, ситуаційні дослідження, навчальна дискусія та інші.

Посилання на розміщення навчальної дисципліни на навчальній платформі Moodle

<https://exam.nuwm.edu.ua/course/>

Компетентності

Загальні:

ЗК 1. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК 2. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

Спеціальні:

СК 1. Здатність розробляти та реалізовувати стратегію розвитку підприємницьких, торговельних та/або біржових структур.

СК 2. Здатність проводити оцінювання продукції, товарів і послуг в підприємницькій, торговельній та/або біржовій діяльності

СК 3. Здатність до ефективного управління діяльністю суб'єктів господарювання в сфері підприємництва, торгівлі та/або біржової діяльності.

СК 4. Здатність до вирішення проблемних питань і прийняття управлінських рішень у професійній діяльності

СК 11. Здатність і готовність здійснювати, в межах своєї професійної діяльності в обсязі посадових обов'язків, контроль здійснення певних економічних процесів та їх відповідності щодо місії, загальної стратегії та тактики управління підприємством.

СК 12. Здатність і готовність розробляти системи заходів для забезпечення належного рівня комерційної, маркетингової, економічної та технологічної діяльності господарюючих суб'єктів та контролюючих органів.

Програмні результати навчання

ПРО2. Визначати, аналізувати проблеми підприємницьких структур та інших галузей національної економіки, зокрема у водогосподарському комплексі, та розробляти заходи щодо їх вирішення.

ПРО4. Застосовувати бізнес-комунікації для підтримки взаємодії з представниками різних професійних груп.

ПРО5. Вміти професійно, в повному обсязі й з творчою самореалізацією, виконувати поставлені завдання у сфері підприємництва, торгівлі та/або біржової діяльності.

ПРО7. Визначати та впроваджувати стратегічні плани розвитку суб'єктів господарювання у сфері підприємництва, торгівлі та/або біржової діяльності.

ПРО8. Оцінювати продукцію, товари, послуги, а також процеси, що відбуваються в підприємницьких, торговельних та/або біржових структурах, і робити відповідні висновки для прийняття управлінських рішень.

ПРО9. Розробляти і приймати рішення, спрямовані на забезпечення ефективності діяльності суб'єктів господарювання у сфері підприємницької, торговельної та/або біржової діяльності.

ПРО10. Вміти вирішувати проблемні питання, що виникають в діяльності підприємницьких, торговельних та/або біржових структур за умов невизначеності та ризиків.

ПРО22. Володіння навичками оптимізації бізнес-процесів на підприємстві.

Перелік соціальних, «м'яких» навичок (soft skills)

Формування компетентностей із дисципліни «Спецкурс за вибором: Управління витратами» сприяє набуттю таких соціальних навичок, як здатність до комунікації, публічних виступів, системного і структурного мислення, відповідальності, оцінки ризиків та командної роботи, до комплексного вирішення проблеми, економічної компетентності тощо.

Структура навчальної дисципліни

Зазначено нижче в таблиці

Порядок та критерії оцінювання

Основними критеріями, що характеризують рівень компетентності студента при оцінюванні результатів поточного та підсумкового контролів є такі:

виконання всіх видів навчальної роботи, передбачені силабусом навчальної дисципліни;

глибина і характер знань навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в рекомендованих літературних джерелах;

характер відповідей на поставлені питання (чіткість, лаконічність, логічність,

послідовність тощо);

- вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач;
- вміння аналізувати достовірність одержаних результатів.

За вчасне та якісне виконання завдань для самостійної роботи та опанування курсу, студент отримує такі обов'язкові бали:

- 60 балів поточне оцінювання;
- 20 балів – модуль 1;
- 20 балів – модуль 2.

Усього 100 балів.

Детальний розподіл балів за курсом розміщено у навчальній платформі Moodle

▪ Здобувачі можуть отримати **додаткові** бали за: виступ з доповіддю на студентській науковій конференції; участь у науковому конкурсі; публікацію тез доповіді; публікацію наукової статті.

Модульний контроль проходить у формі тестування.

Нормативні документи, що регламентують проведення поточного та підсумкового контролів знань здобувачів, можливість їм подання апеляції: <http://nuwm.edu.ua/struktorni-pidrozdili/navch-nauk-tsentr-nezalezhnogo-otsiniuvannia-znan/dokumenty>

Поєднання навчання та досліджень

Здобувачі мають можливість додатково отримати бали за виконання індивідуальних завдань дослідницького характеру, а також можуть бути долучені до написання та опублікування наукових статей з тематики навчальної дисципліни, участі в науково-практичних конференціях економічного спрямування. Додаткові бали здобувачам також можуть бути зараховані за конкретні пропозиції з удосконалення змісту навчальної дисципліни.

В освітньому процесі використовуються наукові досягнення викладача курсу, що опубліковані у наукових працях ([HTTP://WIKI.NUWM.EDU.UA/](http://WIKI.NUWM.EDU.UA/))

Місце навчальної дисципліни в освітній траєкторії здобувача вищої освіти

Вивченню дисципліни «Спецкурс за вибором: Управління витратами» передують дисципліни бакалаврського (першого) рівня освіти.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Офіційний сайт Міністерства економіки України. URL: <https://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA>
3. Державна податкова служба України. URL: <http://www.sta.gov.ua/>
4. Офіційний сайт Світового банку URL: data.worldbank.org
5. Офіційний сайт НБУ URL: <https://bank.gov.ua/>
6. Господарський кодекс України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.

Дедлайни та перескладання

Ліквідація академічної заборгованості здійснюється згідно «Порядку ліквідації академічних заборгованостей у НУВГП», <http://ep3.nuwm.edu.ua/4273/>. Згідно цього документу і реалізується право здобувача на повторне вивчення дисципліни чи повторне навчання на курсі. Перездача модульних контролів здійснюється згідно <http://nuwm.edu.ua/struktorni-pidrozdili/navch-nauk-tsentr-nezalezhnogo-otsiniuvannia-znan/dokumenty>.

Оголошення стосовно дедлайнів здачі та перездачі оприлюднюються на сторінці MOODLE <https://exam.nuwm.edu.ua/>

Неформальна та інформальна освіта

Здобувачі мають право на перезарахування результатів навчання набутих у неформальній та інформальній освіті згідно відповідного положення

<http://nuwm.edu.ua/sp/neformalna-osvita>.

Здобувачі можуть самостійно на платформах Prometheus, Coursera, edEx, edEra, FutureLearn та інших опановувати матеріал для перезарахування результатів навчання. При цьому важливо, щоб знання та навички, що формуються під час проходження певного онлайн-курсу чи його частин, мали зв'язок з очікуваними навчальними результатами даної дисципліни/освітньої програми та перевірялись в підсумковому оцінюванні.

Правила академічної доброчесності

За списування під час проведення модульного контролю чи підсумкового контролю, здобувач позбавляється подальшого права здавати матеріал і у нього виникає академічна заборгованість.

За списування під час виконання окремих завдань, здобувачу знижується оцінка у відповідності до ступеня порушення академічної доброчесності.

Документи стосовно академічної доброчесності (про плагіат, порядок здачі курсових робіт, кодекс честі студентів, документи Національного агентства стосовно доброчесності) наведені на сторінці ЯКІСТЬ ОСВІТИ сайту НУВГП - <http://nuwm.edu.ua/sp/akademichna-dobrochesnistj>

Вимоги до відвідування

Студенту не дозволяється пропускати заняття без поважних причин. Студент має право оформити індивідуальний графік навчання згідно відповідного положення <HTTP://EP3.NUWM.EDU.UA/6226/>.

При об'єктивних причинах пропуску занять, студенти можуть самостійно вивчити пропущений матеріал на платформі MOODLE <HTTPS://EXAM.NUWM.EDU.UA>. Здобувачі можуть на заняттях використовувати мобільні телефони та ноутбуки.

Оновлення

За ініціативою викладача зміст даної навчальної дисципліни оновлюється щорічно, враховуючи нові наукові досягнення в сфері економіки та діяльності суб'єктів господарювання.

Здобувачі також можуть долучатись до оновлення дисципліни шляхом подання пропозицій викладачу стосовно проведення лекційних та практичних занять. За таку ініціативу здобувачі можуть отримати додаткові бали.

Практики, представники бізнесу, фахівці, залучені до викладання

До викладання курсу можуть бути долучені фахівці, які мають практичний досвід діяльності на підприємствах та організаціях у сфері управління витратами, бюджетування та контролінгу..

Академічна мобільність. Інтернаціоналізація

Електронні бібліотеки:

<http://lib.nuwm.edu.ua/index.php/korisni-posilannya/elektronni-biblioteki>

Електронний каталог:

<http://nuwm.edu.ua/MySql/>

Можливості доступу до електронних ресурсів та сервісів:

<http://lib.nuwm.edu.ua/index.php/biblioteka/novini/item/516-mozhlyvosti-dostupu-do-resursiv-i-servisiv>

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Лекції 16 год	Практичні заняття 14 год	Самостійна робота 60 год
Тема 1. ВСТУП ДО КУРСУ «УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ». МЕТА, ПРИНЦИПИ ТА ЕЛЕМЕНТИ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ		
Результати навчання ПРО2, ПРО9	Кількість годин: лекції – 2, практ. - 0	Література: 2, 6, 8, 9, 15, 22, 23
Опис теми	Вступ до курсу «Управління витратами». Сутність процесу управління	

витратами. Концептуальні основи управління витратами.
 Функції управління витратами. Принципи управління витратами.
 Особливості управління витратами на підприємствах різних видів економічної діяльності

Тема 2. АНАЛІЗ СИСТЕМИ "ВИТРАТИ – ОБСЯГ – ПРИБУТОК” ЯК ІНСТРУМЕНТ ОБҐРУНТУВАННЯ ВИРОБНИЧО–МАРКЕТИНГОВИХ РІШЕНЬ

Результати навчання ПР10, ПР22	Кількість годин: лекції – 2, практ. - 2	Література: 2, 6, 8, 9, 15, 18, 22, 23
Опис теми	<p>Теоретична сутність використання аналізу системи "витрати – обсяг – прибуток". Точка беззбитковості</p> <p>Норма маржинального прибутку, коефіцієнт маржинального прибутку. Запас міцності.</p> <p>Графік беззбитковості. Графік співвідношення прибутку та обсягу продажів.</p> <p>Операційний леверидж. Обмежувальний фактор, як основа складання бюджетів.</p>	

Тема 3. СИСТЕМИ ОБЛІКУ ТА ВИЗНАЧЕННЯ ВИТРАТ

Результати навчання ПР08, ПР10	Кількість годин: лекції – 2, практ. - 2	Література: 2, 6, 8, 9, 15, 18, 22, 23
Опис теми	<p>Собівартість продукції. Витрати на виробництво та продаж продукції. Маржинальний метод калькулювання собівартості (витрат). Метод повного поглинання (розподілу) витрат. Порівняння маржинального методу та методу повного поглинання (розподілу) витрат. Метод ABC (попроцесний метод калькулювання витрат). Переваги та недоліки методу ABC.</p>	

Тема 4. НОРМАТИВНИЙ МЕТОД КАЛЬКУЛЮВАННЯ ВИТРАТ ТА ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ

Результати навчання ПР02, ПР08, ПР09	Кількість годин: лекції – 2, практ. - 2	Література: 2, 6, 8, 9, 15, 18, 22, 23
Опис теми	<p>Нормативна собівартість: переваги, відхилення, недоліки. Критика нормативного методу калькулювання витрат. Інтерпретація відхилень. Відхилення за структурою, за випуском при заданих витратах. Відхилення планування та операційні відхилення.</p>	

Тема 5. МЕТОДИ ПРОГНОЗУВАННЯ ТА БЮДЖЕТУВАННЯ.

Результати навчання ПР02, ПР08,	Кількість годин: лекції – 2, практ. - 2	Література: 1, 2, 6, 8, 9, 15, 18,20, 22, 23
Опис теми	<p>Мета бюджетування. Фіксовані бюджети. Гнучкі бюджети. Бюджет за результатами. Бюджетування з нуля (ZBB). Попроцесне бюджетування (ABB). Прогнозування: мінімаксний метод оцінки. Прогнозування : лінійна регресія. Прогнозування: аналіз часового ряду.</p>	

Тема 6. РОЗВИТОК ЕЛЕМЕНТІВ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ

Результати навчання ПР02, ПР04, ПР22	Кількість годин: лекції – 2, практ. - 1	Література: 2, 6, 8, 9, 15, 18, 22, 23
Опис теми	<p>Метод «точно в термін» (Just in time (JIT)). Недоліки та вимоги методу JIT.</p> <p>Загальне управління якістю (TQM). Підхід TQM. Планування потреби в матеріалах (MRM1). Планування виробничих ресурсів (MRM2). Система</p>	

управління підприємством (ERP). Переваги MRM та ERP. Врахування пропускної здатності (Throughput accounting. TA). Основні показники TA. Облік з оберненим віднесенням витрат.

Тема 7. СТРАТЕГІЧНИЙ УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК

Результати навчання ПР02, ПР04, ПР05, ПР07,	Кількість годин: лекції – 2, практ. - 1	Література: 2, 4, 10, 17, 18, 19, 21
Опис теми	Управлінський облік. Сучасні моделі управлінського обліку. Етапи побудови управлінського обліку на підприємстві. Управлінський облік і економічний аналіз. Стратегічний управлінський облік. Завдання цілей і визначення показників функціонування.	

Тема 8. КОНТРОЛІНГ ЯК СКЛАДОВА УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ

Результати навчання ПР05, ПР10	Кількість годин: лекції – 2, практ. - 2	Література: 2, 5, 11, 13, 14, 16, 18
Опис теми	Сутність та функції фінансового контролінгу. Система раннього попередження та реагування: основні завдання та порядок організації. Методи фінансового контролінгу	

Список рекомендованих джерел

1. Аранчій В.І., Томілін О.О., Дорогань-Писаренко Л.О. Фінансовий менеджмент: навч. посібник. РВВ ПДАУ. 2021. 300 с. URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/bitstream/123456789/10970/1/82.pdf>
2. Атамас П.Й. Управлінський облік: навч. посіб. Київ:ЦНЛ,2006. 440 с.
3. Борисюк І.О., Семеняка Я.В. Формування системи управління витратами підприємства. *Електронне наукове фахове видання з економічних наук «Modern Economics»*. 2017.№6. URL: <https://modecon.mnau.edu.ua/issue/6-2017/UKR/borysiuk.pdf>
4. Васківська К.В, Сич О.А. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. Львів : «ГАЛИЧ-ПРЕС», 2017. 236 с. URL: <https://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/10/30.pdf>
5. Вяткін П.С. Управління витратами виробництва в системі контролінгу підприємства. URL: https://chdtu.edu.ua/files/feu/Pratsi/KEU/Viatkin/stat_upr.pdf
6. Давидович І.Є. Управління витратами: Навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 320 с. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/635/1/20316.pdf>
7. Довгунь О.С. Трендові аспекти управління витратами та контролінгу на підприємствах. URL: https://www.researchgate.net/publication/343720432_TRENDOWI_ASPEKTI_UPRAVLINNA_VITRATAMI_TA_KONTROLINGU_NA_PIDPRIEMSTVAH_TREND_ASPECTS_OF_COSTS_AND_CONTROLLING_AT_ENTERPRISES
8. Захарченко Л.А., Яцкевич І.В. Управління витратами: навчальний посібник з практичних занять для студентів вищих навчальних закладів. Одеса: ВМВ, 2011. 240 с. URL: <http://www.dit.edukit.zp.ua/Files/downloads/82.pdf>
9. Кірдіна О.Г., Мірошніченко Ю.В. Поєднання різних підходів до управління витратами на залізничному транспорті. *Академічний огляд. Науковий журнал*. 2012. № 2 (37). URL: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/ao/2012_2/13.pdf
10. Костецька Н.І. Стратегічне управління витратами як засіб забезпечення конкурентоспроможності підприємства. *Інноваційна економіка*. Всеукраїнський науково-виробничий журнал. 2012. №5 (31). URL: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/inek/2012_5/81.pdf

11. Лозовицький Д.С. Контролінг. Навчальний посібник. Львів: Видавництво ЛьВДУВС, 2012. 310с URL: https://learn.ztu.edu.ua/pluginfile.php/56046/mod_folder/content/0=1
12. Панков В.А., Єлецьких С.Я., Михайличенко Н.М. Контролінг і бюджетування фінансово-господарської діяльності підприємства: навч. посіб. Київ: 2007, 2007. 112 с
13. Паскалова А.Г. Фінансовий контролінг в управлінні витратами підприємств.. URL: https://kneu.edu.ua/userfiles/d-26.006.04/2016/dis_Paskalova.pdf
14. Попович Л.В. Контролінг в управлінні витратами. URL: http://vlp.com.ua/files/83_1.pdf
15. Пустова І.В. Методи управління витратами в сучасних умовах: ефективність застосування, переваги та недоліки.. *Інвестиції: практика та досвід*. 2013. №11. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/11_2013/12.pdf
16. Сабліна Н.В. Контролінг управління витратами і його роль в ухваленні фінансових рішень. URL: <http://eprints.kname.edu.ua/57758/1/183-187.pdf> .,
17. Сахно Л.А. Еволюція управлінського обліку: від обліку витрат виробництва до стратегічного управління. URL: [HTTPS://MAGAZINE.FAAF.ORG.UA/EVOLYUCIYA-UPRAVLINSKOGO-OBLIKU-VID-OBLIKU-VITRAT-VIROBNICTVA-DO-STRATEGICHNOGO-UPRAVLINNYA.HTML](https://MAGAZINE.FAAF.ORG.UA/EVOLYUCIYA-UPRAVLINSKOGO-OBLIKU-VID-OBLIKU-VITRAT-VIROBNICTVA-DO-STRATEGICHNOGO-UPRAVLINNYA.HTML)
18. Сборник задач и решений СИМА. Управление эффективностью операций Р1. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/PFZ00089>
19. Скрипник М.Є. Організація стратегічного обліку в умовах інноваційної діяльності. *Економіка і суспільство*. 2016. Випуск # 3. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/3_ukr/93.pdf
20. Стахів О.А., Адамчук Т.Л. Економічне управління суб'єктами туристичного підприємництва. Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Серія «Економічні науки». 2021. №2 (94). С.212-222. URL: <http://visnyk.nuwm.edu.ua/index.php/econ/article/view/ve2202119>
21. Стратегічний управлінський облік. URL: <https://financial.lnu.edu.ua/departament/obliku-analizu-i-kontrolyu/stratehichnyy-upravlins-kyu-oblik-lektsii>
22. Турило А.М., Кравчук Ю.Б., Турило А.А. Управління витратами підприємства: навч. посіб.-Київ:ЦНЛ,2006. 120 с.
23. Чорна М.В., Смірнова П.В., Бугріменко Р.М. Управління витратами : навч. посіб. Київ: КТЕП. 2017. 166 с. URL:<https://ктеп.kiev.ua/wp-content/uploads/2019/12/Upravlyannya-vitratami-CHorna-M.-V..pdf>

Лектор, к.е.н., доцент

О.А.Стахів